

LITERATORUL

Apare Duminică

— Duminică, 30 Martie 1880 —

Abonamentul: pe trei luni 4 lei, pe șase luni 8 lei. — Anunțurile: pe pagina 15 și 16 linia 30

Serisorile nefrancate se refuză.

Administrația Str. Stirbey-Vodă No. 9.

SUMARUL: — Accente Intime, poezie de A. A. Macedonski, — Apollo și Mercur — Timon —
 Povești către scriitorii tineri — Revista teatrală de B. Florescu, — Bătrânul de C. C. Pleșoianu —
 Nălucaire de T. M. Stoeneșcu. — Dorința de Ioan N. Polychroniade. — Noaptea Romane de Contele A.
 Verri, traducere de Petru Opran.

Accente Intime¹⁾

In zilele aceste când iuima expiră,
 Când egoizmu 'n aer ca molimă planează,
 Când florile simțirii din pepturi se retează,
 Când bunul traiu e ținta la care se aspiră,
 Când ori-ce este nobil ne lasă reci și muși,
 Când fruntea 'și-o ridică toți oamenii căzuți,
 De ce nu e puțință s'adormi pe ne-acceptate
 Și tocmăi peste-un secol, ne'mbătrânit d'etate
 Se te descepi prin farmec la viață și lumină
 Călcând într'un nou secol pe-a vechiului ruină!

Nu plâng pe-o soartă crudă ce 'n veci mă urmărește:
 O inimă ce simte o dată se zdrobește!...
 De mic Fatalitatea în cartea ei m'a 'nscris
 Și trec prin astă lume cum trece un proseris,
 Dér plâng că nu vă țerul ce 'n ochi se oglindește
 Prin ochiul Omeșirii la iuime transmis!

1) Iată o poezie pe care de două ori ne-a refuzat-o d. Macedonski, fiind că este, cu drept cuvânt, în contra poesii intime de care s'a făcut atât abus. I-am luat-o din hârtii și o publicăm, chiar de s'ar supăra. Voim să arătăm că genul intim și personal nu poate trăi prin lăcrămioare ci numai cu însuflețirea unui sentiment superior.

De câte ori în taină creând o lume întreagă
 Dis'când pe se reală, rup lanțul ce mă leagă
 Și pentru toate zile mă simt că sunt născut:
 Familii, țări, fruntari, le șcerg prin cugetare
 Și ridicând pe tronul familia cea mare
 În patriă comună ved globul prefăcut!

Simțiri mici și îngusta din epocile noastre
 Destule generații în scutecele voastre
 Le-ați înfășat și ele tot prunce au rămas:
 Al secolului nostru cu secolul din urmă
 Voi sunteți compromisul spre-a face un nou pas;..
 Făcutu-l-ați? . răspundeți, căci secolul se curmă
 Și celălalt de-acuma ridică al său glas!

Ah! Inima de lacrimi mi-o simt atât de pliuă;..
 În locu-vă, răspunsul, sunt ele care 'l dau!
 Mai mult ca tot d'auna povara ne înclină
 Și se refuză pâine acelor care n' au!
 Mai mult ca tot d'auna pământul -acesta mare
 Nu poate să hrănească pe toți cei a născut,
 Mai mult ca tot d'auna, nimic e-o cugetare
 Și o frunză e poetul de crivățe bătut!
 Sărăcul și bogatul n'au loc l'aceiași masă
 Și aceiaș atmosferă pe univers apasă,
 Schimbarea nu există de cât în proceduri;
 De sunt zimbir pe buze în suflete sunt urți;
 Disprețul covârșește pe-acela ce nu știe
 Că lumea e o casă de joc de stosărie
 În care se despoaie prin ori și ce mijloc
 Și că se 'ngăduiește să ribi prin pozunare
 Cărți bine măsluite spre-a face bancul mare
 Destul să nu te prindă vr'un altul mai escroc!

Eu nu visasem lumea de sigur precum este
 Și când mă deșcept astăzi și o ved fără de veste
 Imi vine câte-o dată să mă ascund, să fug,
 Său singur, fără milă, smintit, să mă distrug,
 Să nu mai ved lumina din cerul plin de soare,
 Și haina vieții 'n sdranțe s o lapăd la picioare!

Sărmenii copii ce încă la sîi de scumpe mame
 Zimbiți acestui soare, neșciu.ori de lume,
 Voi cari-aveți un suflet umplut de bunătate
 Și care-aveți să pierdeți cea virginitate
 De cugete-aurite din inimă inocente,
 Ne 'ntelegători încă de-aceste lungi lamente

Cu frunzi mult mai sonine c' al cerului azur,
 Cu suflete curate ca focul cel mai pur,
 De e ș'a voastră soartă ca să intrați ca mine
 In cerul unui haos de inimă în ruine,
 Inchideți ochii voștri;... Muriți; nu mai intrați:
 Veniți curați în lume ieșiți din ea curați!

Ce?... Plânsul mă înecă și nu mai am putere
 Să năbușesc în mine accentul de durere
 Când mumele mă ascultă c'o tristă ncremenire
 Privindu-și copilași cu inima 'n privire!
 Ce?.. Dragile fiuțe să moară?.. Inapoi!
 Morți tu, poete searbăd cu drojdiă amărite
 Din care porneșci lumii neîmpăcat război!

Să mor!.. Zilele mele sunt astăzi hotărâte,...
 Nenorocite mume, e prea târziu să mor!
 Dăr dac'acea femeie ce 'n pântecile sale,
 In zilele-i frumoase de gloriei triumfale
 Când supunea destinul c'un zîmbet răpitor,
 Ursită-a fost să poarte pe bietul visător,
 O! dac'acea femeie ar fi putut să știe
 Ce soartă pregătindu-și își pregătește mie,
 Nu ar fi fost mai bine cu mâini ne'ndurătoare
 Să mă omoare 'ndată ș'apoi să se omoare!

Societate crudă, acuzătoare vecinic,
 Sunt mulți care lumina cerând'o l'al tău sfeșnic
 S'au ars, ș'ale lor inimă ca nișce urne sfinte
 Păstrează-abiă cenușa din miș de simțiminte,
 Sunt mulți care 'n mijlocu-ți 'și-aduseră junețea
 Ca să 'ți improspăteze cu dânsa bătrânețea;
 Tu, absorbind de grabă prinoasele pe rând
 Te-ai folosit de elo și i-ai privit căzând
 Și 'n loc ca să 'ntinzi mâna victimelor simțirii
 Ai ris. — Fatale timpuri! Când plânsul nu excită
 De cât risul ironic séu mila ipocriță,
 Asupra-vé: Planeze blestemul Omenirii!

Al. A. Macedonski.

1880 Marte, Bucurăși.

APOLLO ȘI MERCUR

La apusul soarelui, Apollo, divinul păstor, lăsându-și boii liberi în pășune, se așezase la umbra unui stejar, meditănd se vede la versuri. Găsea plăcere în odihnă; molatec el se trânti, a lene, pînă când cu încetul simți că-l fură somnul. Atunci sburdalnicul băeat pe care Maia l'a născut, băețoiul care a știut, furând din glumă și ascundînd cu istețime orîce ce a vrut, se-și bată joc și de ȳei și de ȳeițele cerului, băețul, vȳdȳnd pe păstorul adormit, începu a rȳde de el: „Ce poamă de păstor! ce om bun! el nu știe a se teme de hoșii; a uitat de stăpȳn; ce mutră va face cȳnd i va da acesta biciurile ce merită. Uite-l cum doarme! nu vei rȳde cȳnd te vei scula. Nemernicule, plăcutului tȳu somn 'i voiȳ pune un trist capȳt. Ţi preȳdic mȳhnire la drum. O ce nebun! cȳt voi rȳde cȳnd deșteptȳndu-se cu o privire nesigură ȳncă, va cerceta toatȳ cȳmpia, și ȳn van 'șȳ va cȳuta boi prin pășune. De taurii sȳi cu coarnele frumoase nici umbră nu va gȳsi.“ Zise, și se apropieȳ ȳncet de păstorul cel fȳrȳ grijă. Dȳr pe cȳnd se uitȳ la cel ce doarme, recunoaște pe al sȳu frate, și abea 'șȳ reține rȳsul ce-l apucȳ. Festa e și mai bunȳ, cȳci deja se gȳndește se-ȳ fure chiar tȳsca plinȳ de sȳgețȳ. Fȳrȳ a mai sta, bȳeatul rȳpește sȳgețȳle: un copil fȳrȳ putere țȳne ȳn a sea mȳnȳ armele care furȳ atȳt de fatale Niobei; el se grȳbește a ascunde repede tauri. Pe cȳnd gonește turma, ȳtȳ cȳ lovește aerul c'un lung muget o junicȳ din cele rȳpitate. Turma cȳrei i place sȳ retȳceascȳ pe munșȳ aude și repetȳ acest muget: pȳdurea resunȳ d'un lung murmur. De o datȳ păstorul sare drept ȳn picioare; dar ȳn van cercetȳsȳ cu ochii toatȳ cȳmpia, și chiar pȳdurele. Nici un bou nu se vede. Dar ca din ȳntȳmplare, ȳn umbra unui vechiu ș'ejar, ȳn tufișul cel negru, zȳrește un copilaș. Pe obraz necredința i este scrisȳ și pe frunte viclenia. ȳnșelege Apollo cȳ este hoșul sȳu. Iute 'șȳ catȳ repedele sale sȳgețȳ și arcul cel ȳndoit; abea 'șȳ poate țȳne rȳsul: va ȳnfricoșȳ pe inamic. Sȳgețȳ? nici una nu ȳ. Teasca? o gȳsește ușoarȳ și goalȳ. Mȳnia ȳl coprinde, și plin de supȳrare, strigȳ copilului cu o vece amenințȳtoare: „Tȳlharule, acuma iute se-mȳ daȳ taurii și junicile ce-mȳ ai rȳpit, și sȳgețȳle, de nu, copile, va fi rȳu de pielea teȳ.“ Abea vorbi, și copilașul, coprinș de mare groazȳ, ȳn-

cepe a se ruga cu o voce tremurândă, căci știe care e puterea fratelui său. Î vorbește dulce, 'l chiamă al său frate, 'l dă înapoi arcul, taurii și repedele-î săgeți: luând pe copil de ureche, atunci rîse Apollo.

B. Florescu.

Nălucire

Era o dimineață, de-acelea ce ne lasă,
Adese-orî, în suflet frumoase amintiri;
Un timp de reverie, când noă nu ne pasă
De orele perdute, de tristele gândiri.
Pe câmpuri diamante de rouă irizată
Luceau formând reflecte cu stelele din cer;
Zimbește Aurora, iar soarele se-arată
Și stelele și roua se-aprind, se sting și per!!
Iar vremea 'mpovărată de-a lumii idealuri
Sbura, pe nesimțite, spre-a veacurilor maluri;
Sburam și eu cu dânsa, sburam spre infinit,
Pătruns adânc în suflet d'un dor nemărginit.

Din firele de iarbă, din foile tăcute,
Țișnesc idei mărețe dar toate 'n ceruri sbor
Căci nimeni nu se-oprește printr'aste locuri mute,
Să scoată frumusețea din chiar uritul lor.
A! Nimeni nu răspunde l'a paserei cântare,
La freamățul dumbravei, l'al rîului murmur:
Poetul este-o umbră, un vis, o cugetare,
Privirea 'l se 'mpreună cu limpedele-azur!..

Prin aer își ia sborul concerte prelungite:
~~O~~ voce le răspunde „Opriți-vă sunt eu!”
Un ~~sgorot se aude~~ prin stâncile-amuțite,
O Umbră îmi șoptește: „Ah! Vin pe ~~sînul meu!~~”
Printr'astă feerie, perduta-mi cugetare
Imi pare că se 'nalță mai sus de Empireu....
In peptu-mi se îngăună o tainică vibraare
Iar umbra îmi șoptește: „Ah! Vin pe sînul meu!”

Mă 'ncerc s'o iați în brațe, dar umbra pere 'n umbră,
 Tabloul din 'nainte-mi dispăre 'ntr'un abis:
 Iar ziua se preface în noaptea cea mai sumbră...
 În van măi cât în juru-mi... În van... Era un vis!..

T. M. Stoenescu.

T I M O N¹⁾

Sunt unele nume care par neperitoare, și mărindu-se din ce în ce în lumea intelectuală, fac să fie uitat omul care le-a ilustrat. Ce știm de adevăratul Timon? Mai nimic, dar caracterul acestui Athenian a atras atențiunea lui Plutach, a lui Lucian, a lui Libanius. Strania figură a lui Timon captivase îndestul pe satiricul autor al Dialogurilor Morților pentru ca să mărească în favoarea lui cadrul ordinar al dialogului său. Autorul grec a rămas însă fidel sobrietății și măsurii grecești.

Shakspeare în Anglia, Boyardot în Franca au pus această figură pe scenă, și La Bruyère a introdus-o în caracterele sale. Timon a devenit de atunci unul din sinonimele vorbeii misantrop, și sub acest nume a publicat, sub domnia lui Ludovic-Philipp, D-1 de Cormenin faimoasa sea scriere: *Le livre des orateurs*.

Shakspeare a urmat nu pe Lucian ci pe Plutarch. Primele încercări ale lui Shakspeare fuseseră Titus Andronicus, Pericles, Trilogia lui Henric VI, Confusiunile și Răutăcioasa supusă. În Henric VI el se împrumută adesea de la Marlowe, și a fost pentru aceasta atacat de actorul Greene care făcu în contra lui o satiră, în care îl numește Shake scene (strică scena) al Angliei. În aceste încercări, marele autor engles este de tot supus influinței italiană, maniei de a face spirit și de a fugi de natură, marianismului care de altă parte amenința de a împiedica dezvoltarea geniului frances, și fusese introdus în Anglia de Lilly sub numele de eufuism. Tot sub această influință era Shakspeare când a scris sonetele sale, și poemele Venerea și Adonis, și Lucreția. Dar pe cât înainte în etate și în conștiința talentului său, pe atât Shakspeare se feri din ce în ce mai mult de această școală falsă. S'a observat că de la 1591 până la 1601 Shakspeare a scris mai mult comedii, iar că operele sale cele grave sunt posterioare acestor date. Spiritul său pare chiar să fi fost foarte sumbru în acest an probabil că din cauza disgrăției protectorului său, lord Southampton. De atunci datează și Coriolan, în care se pot surprinde unele accente care ar trăda starea spiritului său și Hamlet (1604), și Timon. Dar o altă cauză a schimbării lui Shakspeare, schimbare dato-

1) Incepem ați analiza capurilor d'operă ale lui Shakspeare Timon se termină în numărul 12. În al 13-lea, vom publica o pagină de George Sand despre Hamlet, pe care o vom combate în numărul al 14-lea. împreună cu următorul articol al d-lui Damé despre modul cum a conceput Salvini rolul lui Hamlet.

rită în parte și etății) fu influința lui Montaigne, a cărui carte, les Essais, fu tradusă pe la 1603 în limba engleză de Italianul Giovanni Florio. Se conservă în Museul britanic exemplarul ce a aparținut lui Shakspeare cu semnătura sa și data de 1603. Această lectură fu eminentă utilă lui Shakspeare: Montaigne 'l învăță a gândi și Shakspeare fu natural atras spre antichitate. Plutarchū, despre care Henric IV dicea că 'i suride ca ceva în vești nou și fraged (d'une fraîche nouveité), era adorat de Montaigne. „Scrierile lui Plutarchū 'l descoperă indestul, dice Montaigne, acelui care știe să le guste, și cred că 'l cunosc pêne în suflet; așî dori ênsē să avem ceva memorii asupra vieței lui.“

Această admirațiune a lui Montaigne a trebuit să atragă pe Shakspeare, care câtă să fi citit pe Plutarchū în traducție. Precum în Hamlet, Othello, Coriolan Shakspeare s'a imprumutat adesea de la Montaigne, tot așa s'a inspirat de Plutarchū, din care a tras Coriolan, Antoniu și Cleopatra, Timon, Iulie Cesare. Shakspeare ênsē n'a ghicit nici o dată moravurile romane niel ale Grecilor.

D-l Guizot laudă modul cu care e condusă piesa intitulată Timon. Este în adevăr una din cele mai simple de pe teatrul englez, dar este tot teatrul englez, cu fantesistele sêle invențiunii și cu caracterul sêu de extremă libertate și chiar de licență. Shakspeare introduce în acțiunea dramatică două persoane pe care le-a tras din Plutarchū, pe Apemandus cynicul și pe Alcibiade, și inventează altele, pe Lucius, pe Lucullū, etc., nume romane pe care ne mirăm să le vedem în Athena.

Lucian nu lua pe Timon de cât în a doua jumătate a vieței sêle, atunci când urășce deja genul omensc. Printr'o vedere de geniu, Shakspeare ne arată pe Timon la începutul acțiunii fericit, avut, iubind pe oamenii. El mărește ast-fel cadrul sêu, și trage ast-fel un efect imens din chiar schimbarea caracterului lui Timon.

Să ne grăbim de a zice că Shakspeare a făcut din Timon mai mult un Englez de cât un Grec. Fericit, el cheltuște ca un lord. Când vine nenorocirea, oare am schimba ideea ce ne dă autorul despre eroul sêu dacă am numi *spleen* misanthropia sa. Exagerațiunea simțimênturilor este constantă și între ambii Timoni este aceeași diferență ce există între Oēdipe și regele Lear. Numeroșii clienți care se grămădesc în casa avutului Timon, și care nu constituie un obicei grecesc, 'i fac să semene cu un lord, cu un Warwick democrat, cu unul din acei nobili venețiani căror Arioste presiuta versurile sêle, și marii pictori ai Italiei ale lor capuri-d'operă. Intr'adevăr piesa engleză începe prin curtea ce un poet și un pictor fac favoritului poporului. Se poate compara această scenă cu prima din Le Bourgeois Gentilhomme, și se va recunoaște că dacă Molière este mai vesel, autorul englez este mai filosofic prin considerațiunile asupra artei ce sunt expuse de persoanele în scenă. După aceștia vin senatorii, curtea e completă; nu lipsește nici chiar curtesana. Timon intră ca un triumfător, în sgomotul fanfarelor. Este fericit, crezător, ilusionat; se bucură de fericirea sa și ar vrea să răză toată

1) În 1600, Shakspeare avea 36 de ani.

lumea fericită. „Aș vrea să împart regate amicilor mei.“ Curioasă dorință în gura unui cetățean athenian, care însă ne arată bine ideia lui Timon. Masa e pusă și Timon, îmbătat de concertul laudelor, dă la toți daruri: „Da, exclamă el, am dorit adesea să fiu mai sărac“, ca să se poată adică arăta devotamentul amicilor săi. Un autor modern, D-l Ponsard, ne arată asemenea în Onoarea și Bani, pe Georgie plin de încredere și de credulitate până la începutul piesei, până când se vie ruina; atunci amicii își iau sborul, dar Timon și Georgie diferă mult unul de altul: primul, din amorul său pentru oamenii cade în ura în contra lor, pe când al doilea, în al cărui caracter nu trebuie căutate ideile de filantropie și misanthropie care compun pe al lui Timon, nu desperă, ci găsește în muncă mijlocul de a nu avea trebuință de o lume pe care o desprețuește.

În mijlocul concertului de laude ce se aridică împrejurul lui Timon, se aude o voce discordantă, cea a cynicului Apemandus, un fel de Falstaff gâlcevitor, un nemulțumit sistematic, care neputând resimți simțimintele cele nobile, nici nu le înțelege; pisma 'l roade, și persoana lui ne inspiră desgust. Mârâitura sa, demnă de dispreț, nu seamănă în nimic cu isbucnirile indignațiunii lui Alcest, care nu sunt alt-ceva de cât exagerațiunea virtuții. Apemandus e mândru de virtutea sa și egoist. Se roagă la zeii dar numai pentru dânsul.

Alcibiade în autorul englez nu este cel istoric. Violanți istoria, Shakspeare 'l face sărac, și ni 'l presintă ca un ostaș semeț și trufaș, îngâmfat de rolul și de gloria sa. El zice senatorilor: „Ostașii ca și zeii nu trebuie să sufere să fie ofensați.“ Acest ton umflat nu este Grec ci Spaniol.

Cupidone, conducând corul, vine să termine sărbătoarea, să încunune gloria lui Timon.

La actul al doilea, încep nenorocirile; o droac de creditor necăjesc pe bunul Flavius, intendentul lui Timon. Flavius caută în van scăpare la amicii lui Timon. Apemandus și nebunul vin să asiste la ruina lui Timon.

Nebunul, persoană care în misterul era înșărcinată să zică spectatorilor adevărul me-orii plăcute, adesea amare, și pe care Veronesul l'a introdus în Santa-Ciina, se găsea la curtea regilor până în secolul al XVII-lea. Chicot sub Enric III, et sub Francisc I, Engoulvent și l'Angeli sub Henric IV sunt cei din urmă.

Timon află în fine ruina sa, dar nu pierde speranța: speră în amicii săi și încearcă pe servitorul său. „Sunt avut în amici“, și nu vrea să creadă că s'a adresat deja în van la dânsii. Trec toți sub ochii noștri, acești falși n al treilea act pe care 'l putem numi chemarea amicilor. Ventidius a s din închisoare de Timon. De sigur nu va uita această bine-facere. A Lucullus vrea să pară om bun la inimă și încearcă să pue ceva monedă în bătrânului Flavius, care o aruncă indignat: „Nu ești de cât un prost ca tu.“ Lucius ar veni în ajutorul lui Timon, dar și-a cumpărat o monedă pentru moment banii disponibili. Sempronius se supără că nu s'au a-

dresat întéiu la el.* Cel ce-mî ratemă onoarea nu va vedea baniî mei. — Măria Teă eşî un admirabil nemernic.* i răspunde servitorul. Autorul ne arată ast-fel o varietate de ipocriî şi virtutea nu este urmată de cât de oameniî din clasa cea mai infimă.

B. Florescu.

(Va urma)

Unui bătrân

(la zioa aniversarî)

Bătrên! din pletele-îi albite
Es două vremî deosebite:
Pe frunte, iarna mult amară
Şi 'n sin, frumoasa primăvară;

Bătrên! tu ai umblat pe drumul
Pe care umblu... şi din fumul
Atâtor visurî şi simîirî
Îi-au rămas numai suvenirî...

Dar e destul în bătrâneţe
Un vis frumos de tinereţe,
Care'î şonţeşce lin... uşor
De focul primuluî amor.

Şi când în lupta de Titanî
Vêduşî trecând şai-zeci de anî,
Ferice dacă zici în tine:
„Cât am trăit, am făcut bine“

C. C. Pleşoianu.

Bucurescî 1880 Martie 9.

NOPTILE ROMANE¹⁾

DE

CONTELE ALEXANDRO VERRI

PARTEA ANTEIA

LA MORMENTUL SCIPIONILOR

NOAPTEA ANTEIA

PRECUVÎNTARE

Ocaziunea operei

De când am deschis și-am răsfoit cărțile celor anticî, recuoscuî că mărirea stilului lor nu era mai pe jos de a întreprinderilor lor și fui pătruns de atîta mărire, în cât 'mî rîmase mintea ațintită la acele secole. Intre națiunile antice ênsê, cea Romană le întrece pe tôte, ca un gigante, prin imensitatea operelor sêlle, ș'între tôte strălucește prin caracterul ei eroic, care respiră nă generoasă superbie. Mintea mi'era dar printr'o îndelungată deprindere atît de mult ocupată cu Români în cât îi contemplam în tăcerea singurătății ca cum ar fi fost pre-sințî. De se întempla ca pentru desfătarea mea, sê merg prin pădurile tăcute sêu dealungul rîulețelor duioase, fără a avea alți martori ai cugetărilor mele de cât zefirul și păsările, mintea mea, cufundată în acele meditațiuni, se asvêrlea, ce sê zic așa, afară din acest corp către secolele depărtate. Ș'atîta cresc prin studiu această dispozițiune în cât mi se aprindea une ori în pept strania și tormentoasa dorință de a vedea vr'una din fantezmele celor anticî, și, evocăud'o din abisurile morții, de a sta a raționa cu dînsa. Acest dor neastêmpărat resuffa și din inima ilustrului Petrarca, când se sforța să treacă peste secolele care 'l despărțeau de cei anticî, și să trăească oare-cum cu dînsii; pentru asta scrise epistole către Cicerone, Seneca, Liviu și Varrone, epistole ce se citesc în operele sêlle. Și se narează chiar de Pomponiu Leto, care trăind în Roma avea întinsă erudițiune despre anticitate, că avea obiceiul să privească la ori ce rêmășiță a primei măririi cu un simțiment atît de mare de dulce admirațiune, în cât une ori fu vîzut plîngând în fața ruinelor, remânênd nemișcat, și cu mintea cuprinsă de un meditativ extas. Voind eu dară a acorda o dată simțimentelor mele cea mai dulce satisfaciune ce le lipsea, pornii de la șesurile insubrice către Roma cea augustă, obiectul perpetuelor mele ocupațiuni.

Ori cine va fi gustat cătuși de puțin din delițiile erudițiunei antice, 'mî va

1) Critica nu poate asemêna această operă a lui Verri de cât cu opera lui Dante. Deși prozator, Verri e mare poet. Istorie erudițiune antică, adênce cunoștință a autorilor, poesie este tot în această operă, și credem că facem un adevărat serviciu publicului român de a publica traducerea d-lui Petru Opran.

fi martor de câte palpațiuni simte inima, când, scoborând Apeninul, drumul apucă în jos spre Orașul cel glorios. Ochi-ți sunt ațintiți spre a descoperi creștetele celor șapte Coline; pieptu-ți aspiră puternic a se avânta între monumentele cele prețioase; pe drum, fie-ce piatră dintr'un edificiu antic dă materie la coniecturi erudite, la imaginațiuni delicioase. Indată ce intrai în calea numită Flaminia, im adusei aminte de mărețul ei aspect din antichitate, de la Rimini până la Oraș, și de numele ce trăește încă al acelui Consul cădută pentru patrie în bătălia dată în contra lui Anibal la lacul Trasimen. Și pe când mintea mi-era ocupată cu asemenea cugetări, care o îmbetase, intrai pe poarta cea augustă, și mi se părea că această maiestoașă intrare mă menținea în inimă acea iluziune plăcută care mă făcea să cred că intru în însuși orașul cel imens și construit în marmoră al lui August. Deliciile cele extreme, cu cât omul le simte mai mult prin inimă, cu atât poate mai puțin să le exprime prin graiu. De aceea, 'mă place a trece cu tăcerea peste simțimintele care mi-au inundat pieptul în primele zile, vădând sântul Tibru, obeliscurile egiptiace, templurile negre încă de aburi sacrificiurilor, amfiteatrul lui Flaviu care zace la pământ ca un gigante sfâșiat, columnele care ne arată porturile miliției, arcurile triumfale, spațiul Forului, mausoleele, ruinele cele maestose ale circurilor și ale termelor, și toate acele rămășițe ale splendoarei romane, ce umple inima de o dulce mirare.

Era acea stagiune în care norii vin să răcorească pământul după arșița soarelui de vară, și cerul, senin și fără nori, părea că strălucește mai limped. Reînverzeau plantele și iarba cea lăngezită, și prin frăgezimea lor, înmăitau primăvara. Tăcea acuma greerele cel stridinte, și 'n locu-și ciripeau voioase păsările, desfătându-se la adierea dulce a vântulețului și ne mai știind de acele curse prin care la asemenea epocă a anului le atacă plăcerile noastre distrugătoare. Se lăși prin Oraș o veste minunată, că s'ar fi descoperit atunci¹⁾ mormintele Scipionilor care mult timp s'au fost căutate în deșert. De aceea, lăsând eu la o parte contemplațiunea celorlalte obiecte, mă întorsei îndată spre acesta. Monumentele oamenilor iluștri deșteaptă de ordinar în inimă o duioasă întristare, cu mult mai plăcută decât mișcările unei sgomotoase veselii, pentru acel care înclină spre o tăcere meditativă. Vélul nopții inumbrind deja aerul, era favorabil liniștii și tăcerii ce conyeneau propusului meu. O căsuță țărănească se înalță deasupra mormintelor Scipionilor, la care conduce o peșteră suterană ce se asemuește cu vizuina fecarelor. Pe acel drum îngust de și largit ajunseli la mormintele familiei celei valoroase. Unele erau de curând curățite de ruine, iar altele rămăneau încă sub dânsele. Vădui, amestecate cu pământ și cu petre, albind osemintele cele ilustre la lumina făclei ce strângeam în mână ca o călăuză a pasurilor mei. O întorsei apoi încet în toate părțile, privind cum fusese ofensate de sapă acele rămășițe care meritau să fie păstrate în alabastru, și cum devenise ele batjocura plebi și a curioșilor.

1) 1780.

Dar călătorii cei învățați, care s'au deprins a se întrece în a privi aceste Oraș cu o erudită plăcere, arătară cât de mult prețuiau asemenea rămășițe. Mulți din ei le adunau, și le transportau apoi în patria lor depărtată unde le păzeau, admiratori ai unei familii atât de celebră. Ilustre doamne streine, mișcate de atâta glorie, se scoborau aci, și nu numai că oboseau fragedele lor picioare, înaintând cu greutate prin aceste peșteri, dar cu albele lor mâini adunau acele triste semne ale fragilității omenestii. Eu însă cugetam cu durere cum se aflau sub picioarele mele osemintele acelor care umpleau și astăzi universul cu al lor renume, cum poate brațul unuia dintr'ei, conducător de victorie, séu capul altui-a, se afla aci sfărmat, batjocorit, călcat de toți în picere.

Sunt aceste morminte de venerat pentru modestia lor, formate fiind pe când Romanii aspirau a străluci nu prin magnificență, ci prin virtute. Compuse din piatră ordinară, sculptate în mod comun, pe dănsese stau numirile și faptele eroilor nu propriu zis săpate, ci însemnate prin ușoare liniamente ce după atâtea secolii din întâmplare numai nu s'an stricat.

Narează acele inscripțiuni în scurte și modeste frase meritele acelei familii de viteji, și sunt numai, în simplitatea lor, termenii ai limbei antice a Lațiuului. Eată, 'mi ziceam în mine, că se ivește iar monumentul lui Caiu Cestiu despre ale cărui întreprinderi atât e de mută Renumirea în cât în deșert le-ai căuta prin cărți. Mormântul, în mândria sea, ne-a transmis numele numai, nu și gloria. Ce plăcere găsesci, o barbară fortună, să turburi această cenușă glorioasă, după ce fusese păstrată atâtea secolii sub ruine? Pe când mintea mi-era cufundată în aceste consi-

vântul de noapte pătrunzând de o dată prin intrarea peșterii în stinse fa la din mână-mi cu o suflare de dispreț. Cu toate că prin această batjocură

lipsit, par'că aș fi fost de o dată orbit, de plăcerea ce-mi dădea aceste obiecte, totuși nu mă întristai, fiind-că pe cât am pierdut din vedere, pe atât am câștigat în cugetare, ce deveni în acea singurătate și în acea tăcere cu mult mai contemplativă. Deja mi se afunda mintea în marea întunecoasă; deja mi se scoborau gândirile în împărăția cea fără mângâere a morții, și după vechia lor deprindere erau setoase de a convorbi cu dușii de pe lume. Când eată că auz un plângeros murmur eșind din adâncime, compus din sunete nearticulate, ce se urmau însă încet în cadență. Părea freamătul vântului prin văi. Se cutremură tot de o dată pământul sub picioare mele, și aerul întunecos zuzuia ca un roi de albine. Erau oasele agitate în morminte, și lovinduse înăuntru de pereții răsunau ca niște bețe uscate. Mi se păru că se ridicau nițel în sus copertele coșciugelor, și că apoi cădeau pe marginile mormintelor, pentru că auzeam în acel întuieric un sgomot corăspunzător cu un asemenea efect. Atunci fu invinsă în mine de slăbiciunea omenescă a mea generoasă dorință, căci simții trecându-mi prin membre un fior rece.

Orî cine va judeca cu cumpătare nu-mî va putea imputa aceasta, considerînd că mî aflam supus la o încercare ce trece peste puterile obicînuite ale sufletului nostru. Dupî aceasta domni în aer tăcerea şî remase pămîntul în nemişcare. Strălucea înăuntru mormintelor o fosforică splendoare din care începură a eşi oare-care feţe omeneşti, cu pas încet Apărură apoi braşele cu care ţineau deasupra lor copertele cosciugelor. Apoi vîlui toate mormintele deşchidîndu-se, pline de umbre ce şcadeau în elle şî arătau numai partea superioară a persoanelor lor. Acolo erau prunci şî tineri, şî acestora apărea numai capul şî parte din pept; altele erau imaginile unor bărbaţi, ş'aceştia se arătau pînă la şolduri. Stăteau matroanele în poză modestă, acoperite cu vîl: unele numai 'l luau nişel de pe faşa lor, ridicînd marginele cu mîna. Erau unele frunţi tinere, care aveau pîrul atît de des în cât nu li se vedea nici faşa. Acestia 'l despărteau cu mîinele pe mijlocul capului; alţii 'l aruncau dupî umeri; aceştia arătau încă prin pleşuvia lor şî prin pîrul lor cărunţ că muriseră în ani bătrîneşelor, Fetele stinse în primăvara vieşei, aveau feţe inflorite, deşi întunecate de tristă letargie a morşii. Pentru aceasta, la început ţineau toate acele imagini plópele lor aplecate, ca şî apăsate de somnul cel etern, ş'apoi ridicîndu-le cu greutate, întorceau spre mine privirile lor cu o mişcare greoaie. Rămăseseră ast-fel ca ne deşteptate încă bine, când vîlui în adîncimea cea mai depărtată a acestei peşteri strălucind lumina fosforică şî tot de o dată apropiindu-se cu un demers maiestos o umbră care semăna cu imaginile consulare, învelită în togă albă. Pe faşa ei binevoitoare era o demnitate dulce: se vedea că era în acea etate ce înclină spre bătrîneşete, dar n'a ajuns'o încă; singura ei vedere însuffa respectul, deştepta admiraşiunea. La aparişiunea acestuia, toate cele-l-alte eşiră din morminte, şî-l încunjurară cu semne învederate de a-l onora. Şî mai murmură prin sunete ce păreau a gemete, şî pe care eu nu le pot exprima. Se aşezară apoi în giuru-i, în poze de ascultare: acea umbră stete în mijloc, cu autoritate, şî eu plin de supunere rămăsei rezemat de pîretele unui mormînt. Uimirea, respectul nu numai că-mî tofrănuu cuvintele pe buze, ci cu mare nclinişte 'mî popreau chiar însă-şî respiraşia.

(Va urma)

Tradus de *Petru Opran.*

REVISTA THEATRALA

De mult nu am făcut revistă teatrală, fiind că teatrul n'a dat de cât piese séu vechy, s'úu rele. Dar avem a felicita ađy pe D. Ureche, și o facem cu plăcere. Dar ántéin avem a anunța publiculuí nouitatea că D. Milo nu mai este director de scenă; D-sea și-a dat demisiunea. A fost înlocuit vremelnicește prin D. P. Veleșcu. Nu știm cauzele demisiunei D-luí Millo. Ne mulțumim decí a înregistra faptul. Erí seară, Marțy, serata era consacrată D-luí Ureche. S'a jucat „Ođă la Elisa“, despre care nu avem nevoie să vorbim, piesa fiind de toíy cunoscută, dar care a fost foarte rău interpretată de D-ra A. Popescu. D-sa a recitat rolul séu fără simțire, ca o lecțiune spusă de un școlar pe de rost, și éncă rču spusă. D. Manolescu a făcut rolul bărbatuluí; d. Frosa Sarandi al slujnicií. D-sa a obținut un succes facil, într'un rol plin de vulgaritate.

Dupé „Oda la Elisa“ s'a jucat pentru prima oară „Fata bancheruluí“ localisată de D. Ureche. Dăm publiculuí o nouă probă de nepărtinirea noastră ca critic, căcí toíy amicií noștrí știu că de mai mulțy aní relațiunile ce am avut împreună, D. Ureche și eu nu au fost tocmai amicale; dar literatura nu are patimí; e nedemn criticul care nu ia de lege spusa luí Tacit: *sine ira et studio*, fără mánie nici pártinire. Adevéru, tot adevéru, nimic decât adevéru, eată care este legea criticuluí. El trebuie să aplaude frumosul orí unde 'l găsește.

Defectul ce-l găsim în general în localizațiuní este că de și scenele se petrec în Bucureșčí, moravurile sunt cele de la Paris.

Dač'am judeca astfel „Fata bancheruluí“ am găsi că în adevér nu există în Bucureșčí asemenea caractere atât de înalte, dar tocmai în acest defect este frumusețea. Lăsénd la o parte că un om ca ducele Job este o excepțiune chiar în Francia, mulțumim din inimă d-luí Ureche pentru această localizațiune, căcí a făcut mai mult de cât o piesă românească, a făcut o bună acțiune, făcénd să fie auzite pe scena româná accente nobile pe care poate majoritatea spectatorilor nu le aude în sénul familií.

D. Ureche nu s'a ținut tocmai de textul duceluí Job, de Laya, (care în parentesă este frances, nu spaniol cum uníy au fost condușy a crede din cauza numeluí de Estévan.) A suprimat între altele scena în care doarme ducele Job, și acel mic monolog care te face să plângí fără voe. Nu-í vom face o crimă pentru aceasta. Scena somnuluí e foarte grea de jucat, și piesa cum ne-a dat'o d. Ureche se ține foarte bine. Decí va avea un succes meritat, și va rămâne în repertoriu ca o bună piesă. A fost interpretată de D-na A. Romanescu, de D. Manolescu, de D. Christescu și de D. Panu. D-na Romanescu a fost la înălțimea sea, ne-a satisfăcut. I vom face o mică observațiune. La un moment dat, dá din cot, cum fac adesea fetele care nu sunt de lumea marea, și care cred că a se schimonosi este a dobândi grațíy. D-na Romanescu ne-a probat prin această că observă, dar

credem acest gest de un realism inutil. Aș dori în D-ta, domnule Panu, să nu cauți a-ți face chipul cutăruș sau cutăruș om cunoscut. Aceste portrete sunt la locul lor în comedia aristofanească, nu în ducele Job. Îmi pare rău să-ți spun că ai măcelărit scena din urmă. Tot așa ai măcelărit D. Christescu *speaciul* ce-l dai fetelor ambițioase. În fine d. Manolescu înainte era rău îmbrăcat, și apoi, aceasta a avut poate o înțurire asupra jocului d-scale, căci l'am găsit mai slab în această seară în generalitatea jocului. Nu că ai făcut greșeli, dar e ceva mai trist: n'a avut merite, și accentul nu părea căsătorit din inimă cum trebuie într'un asemenea rol. Prea rece, prea rece.

B. Florescu.

Dorință

Un sora ne 'ncălzește,
Un aer respirăm,
Ușă lege ne unește,
Ușă limbă cuvintăm;
Ești tinăra, sunt tinăra,
Cu visuri ne hrănim;
Un dor avem în suflet,
Dăru noș ne prigonim!

Destul! Viața sbora,
Și flora să pălește,
Gândește-te mai bine
La cel ce te iubește.
Mândria la o parte!
Și mai presus Amorul.
Sacrifică prezentul,
Și scapă viitorul!

Ión N. Polychroniade

POVEȚE

Către scriitorii tineri

* Mai bine să fii un bun negustor decât un scriitor prost.

* Nu te pune a scri fără a ști bine ce vrei să scrii. Ori ce lucrare a unui bun scriitor, fie un discurs, fie un personaj dramatic, fie o poezie, se poate rezuma într-o mică frază abstractă.

* Nu uita că în literatură culoarea nu e nimic fără desemn. Înainte de a scri, fă-ți planul tău; cercetează ideile ce vrei să espui, vezi care sunt părțile de desvoltat în raport cu lungimea operei întregi; nu pune un cap mare pe un corp mic.

* Nu căta a avea dreptate când arăți o scriere unui amic, dar alege amicul care să știe mai mult decât tine.

* Ideea fie-cărei fraze să-ți fie lămurită în cap. Așa vei ajunge la precisiune; așa vei putea pune termenul precis și nu un altul. Precisiunea este, după Voltaire un semn care denotă un bun scriitor.

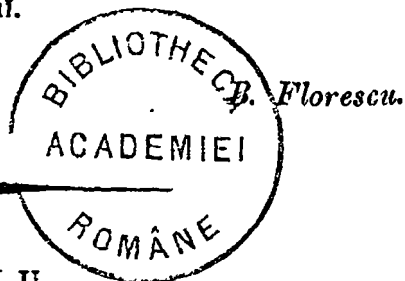
* Câtă să-ți formezi, de nu ai primit-o de la mătă, o inimă delicată. Nu ți-o poți forma de cât citind pe unii autori francezi, M-me de Lafayette, Georges Sand, M-me Emile de Girardin și unele proverbe d'ale lui Musset. Numai Francezii pot fi educatorii inimii.

* Unii rid de ved pe cine-va plângând la o dramă; eu plâng pe acela care nu simte îndestul pentru a uita a-și stăpâni lacrimile. Pentru aceea, un bun critic vede de două ori o piesă. La prima reprezentare, simte piesa; la a doua judecă pe autor și pe actorii.

* Ori ce poet nu observă gramatica, departe de a fi un mare poet, probează că nu posedă încă în destul fabricarea versului.

* Cum ar avea căldură cine n'are inimă?

(Va urma)

A N U N C I U

La adresa d-lui Robescu: s'a trimis d-lui Stroescu, strada Silvestru No. 14
antîd No. 9; nu l'a primit; apoi numerile 9 și 10; nu le-a primit.